

SCRIPTORES LATINI

PRINCIPES.

RECENSUIT ET EDIDIT

JOH. AUG. AMAR.

Nobiscum peregrinantur, rusticantur.

CIC. pro ARCH. c. VII, n. 17.

X.

XCUDEBAT P. DIDOT, NATU MAJOR
EQUES ORDINIS REGII S. MICHAELIS,
REGIUS TYPOGRAPHUS.

PUBLII
OVIDII NASONIS
OPERA.

RECOGNOVIT, ET ARGUMENTIS DISTINXIT

J. A. AMAR.

TOMUS SECUNDUS.



PARISIIS.
APUD LEFEVRE BIBLIOPOLAM.

M DCCC XXII.

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIÆ
LIBRI TRES.

LIBRI PRIMI

ARGUMENTUM.

Ut cæteras artes, rem amatoriam præceptis contineri, ideoque tradi posse, docet poeta, 1—34. Eligenda primum quæ placeat; sed quibus in locis exquirenda, 35—228. Amatorem inde ad convivia ducit, 229—264. Quibus deinde artibus inventam capias, exponit copiosius, 265—352. An res primum cum ancilla habenda sit, quæ accessus molliat ad dominam, quærit, 353—400. Qui dies servandi: an scribendæ, quomodo et quando sint epistolæ; quis agendi cum domina modus: qui privatim, qui publice habendi sermones, summa cum diligentia præcipit, a v. 367, ad finem usque libri.

P. OVIDII NASONIS

ARTIS AMATORIÆ

LIBER PRIMUS.

Si quis in hoc artem populo non novit amandi;

Me legat, et lecto carmine doctus amet.

Arte citæ veloque rates remoque moventur :

Arte leves currus, arte regendus Amor.

Curribus Automedon, lentisque erat aptus habenis :

Tiphys in Hæmonia puppe magister erat.

Me Venus artificem tenero præfecit Amori.

Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.

Ille quidem ferus est, et qui mihi sæpe repugnet.

Sed puer est; ætas mollis et apta regi.

Phillyrides puerum cithara perfecit Achillen;

Atque animos placida contudit arte feros.

Qui toties socios, toties exterruit hostes,

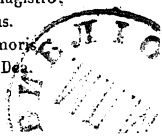
Creditur annosum pertimuisse senem.

Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,

Verberibus jussas præbuit ille manus.

Æacidæ Chiron, ego sum præceptor Amoris.

Sævus uterque puer : natus uterque Dea.



Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro :

Frenaque magnanimi dente teruntur equi.

Et mihi cedit Amor : quamvis mea sauciet arcu

Pectora , jactatas excutiatque faces.

Quo me fixit Amor, quo me violentius ussit;

Hoc melior facti vulneris ultor ero.

Non ego , Phœbe , datas a te mihi mentior artes :

Nec nos aerisæ voce monemur avis :

Nec mihi sunt visæ Clio Cliusque sorores ,

Servanti pecudes vallibus , Ascra , tuis.

Usus opus movet hoc. Vati parete petito.

Vera canam. Cœptis , mater Amoris , ades.

Este procul vittæ tenues , insigne pudoris ;

Quæque tegis medios , instita longa , pedes.

Nos Venerem tutam , concessaque furta , canemus :

Inque meo nullum carmine crimen erit.

Principio , quod amare velis , reperire labora ,

Qui nova nunc primum miles in arma venis.

Proximus huic labor est , placitam exorare puellam.

Tertius , ut longo tempore duret amor.

Hic modus ; hæc nostro signabitur area curru :

Hæc erit admissa meta terenda rota.

Dum licet , et loris passim potes ire solutis ;

Elige , cui dicas , Tu mihi sola places.

Hæc tibi non tenues veniet delapsa per auras.

Quærenda est oculis apta puella tuis.

Scit bene venator, cervis ubi retia tendat :

Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices. Qui sustinet hamos,
Novit, quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque, materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit disce puella loco.
Non ego quærentem vento dare vela jubebo :
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
Andromedan Perseus nigris portarit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graia puella viro.
Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas;
Hæc habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racēmos
Æquore quot pisces, fronde teguntur aves;
(Quot cælum stellas, tot habet tua Roma puellas :
Mater et Æneæ constat in urbe sui.)
Seu caperis primis et adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos :
Sive cupis juvenem; juvenes tibi mille placebunt.
Cogeris voti nescius esse tui.
Seu te forte juvat sera et sapientior ætas;
Hoc quoque, crede mihi, plenius agmen erit.
Tu modo Pompeia lentus spatiare sub umbra,
Quum sol Herculei terga leonis adit :
Aut ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externæ in armore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ, priscis sparsa tabellis,
Porticus auctoris Livia nomen habet.

Quaque parare necem miseris patruelibus ausæ

Belides, et stricto stat ferus ense pater.

Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis;

Cultaque Judæo septima sacra Syro.

Neu fuge linigeræ Memphitica templa juvencæ :

Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.

Et fora conveniunt, quis credere possit? amor;

Flammaque in arguto sæpe reperta foro.

Subdita qua Veneris facto de marmore templo

Appias expressis aera pulsat aquis.

Illo sæpe loco capitur consultus Amori :

Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi.

Illo sæpe loco desunt sua verba diserto :

Resque novæ veniunt, causaque agenda sui est.

Hunc Venus e templis, quæ sunt confinia, ridet.

Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.

Sed tu præcipue curvis venare theatris.

Hæc loca sunt voto fertiliora tuo.

Illic invenies, quod ames, quod ludere possis,

Quodque semel tangas, quodque tenere velis.

Ut redit itque frequens longum formica per agmen,

Granifero solitum quum vehit ore cibum;

Aut ut apes, saltusque suos et olentia nactæ

Pascua, per flores et thyma summa volant;

Sic ruit in celebres cultissima femina ludos.

Copia judicium sæpe morata meum.

Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.

Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti, Romule, ludos :
Quum juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro :
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes
Simpliciter positæ; scena sine arte fuit.
In gradibus sedit populus de cespite factis;
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit : et tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thusco
Ludius æquatam ter pede pulsat humum;
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exsiliunt, animum clamore fatentes;
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbæ,
Utque fugit visos agna novella lupos;
Sic illæ timuere viros sine more ruentes.
Constitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat; facies non una timoris.
Pars laniat crines : pars sine mente sedet :
Altera mœsta silet; frustra vocat altera matrem :
Hæc queritur; stupet hæc : hæc manet; illa fugit.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ :
Et potuit multas ipse decere pudor.

Si qua repugnarat nimium, comitemque negarat;
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.

Atque ita: Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?

Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.

Romule, militibus scisti dare commoda solus.

Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.

Scilicet ex illo sollennia more theatra

Nunc quoque formosis insidiosa manent.

Nec te nobilium fugiat certamen equorum:

Multa capax populi commoda Circus habet.

Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:

Nec tibi per nutus accipienda nota est.

Proximus a domina, nullo prohibente, sedeto:

Junge tuum lateri, quam potes, usque latus:

Et bene, quod cogit, si nolit, linea jungi,

Quod tibi tangenda est lege puella loci.

Hic tibi quærat socii sermonis origo:

Et moveant primos publica verba sonos.

Cujus equi veniant, facito, studiose, requiras.

Nec mora; quisquis erit, cui favet illa, fave.

At quum pompa frequens cœlestibus ibit eburnis;

Tu Veneri dominæ plaude favente manu.

Utque fit, in gremium pulvis si forte puellæ

Deciderit, digitis excutiendus erit.

Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum.

Quælibet officio causa sit apta tuo.

Pallia si terræ nimium demissa jacebunt;

Collige, et immunda sedulus effer humo.
Protinus officii pretium, patiente puella,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice præterea, post vos quicumque sedebit,
Ne premat opposito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos. Fuit utile multis,
Pulvinum facili composuisse manu.
Profuit et tenui ventum movisse tabella;
Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus Circusque novo præbebit amori,
Sparsaque sollicito tristis arena foro.
Illa sæpe puer Veneris pugnavit arena:
Et qui spectavit vulnere, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum, poscitque libellum
Et quærit, posito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, teluraque volatile sensit:
Et pars spectati muneris ipse fuit.
Quid? modo quum belli navalis imagine Cæsar
Persidas induxit Cecropidasque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venere: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit, turba quod amaret in illa?
Eheu, quam multos advena torsit Amor!
Ecce parat Cæsar domito, quod defuit, orbi
Addere. Nunc, Oriens ultime, noster eris.
Parthe, dabis pœnas: Crassi gaudete sepulti,
Signaque barbaricas non bene passa manus.

Ultor adest; primisque ducem profitetur in armis :

Bellaque non puero tractat agenda puer.

Parcite natales, timidi, numerare Deorum :

Cæsaribus virtus contigit ante diem.

Ingenuum cæleste suis velocius annis

Surgit; et ignavæ fert male damna moræ.

Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues

Pressit : et in cunis jam Jove dignus erat.

Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuïs

Quum timuit thyrsos India victa tuos!

Auspiciis animisque patris, puer, arma movebis :

Et vinces animis auspiciisque patris.

Tale rudimentum tanto sub nomine debes;

Nunc juvenum princeps, deinde future senum.

Quum tibi sint fratres; fratres ulciscere læsos :

Quumque pater tibi sit; jura tuere patris.

Induit arma tibi genitor patriæque tuusque :

Hostis ab invito regna parente rapit.

Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas :

Stabunt pro signis jusque piumque tuis.

Vincuntur causa Parthi; vincantur et armis.

Eoas Latio dux meus addat opes.

Marsque pater, Cæsarque pater, date numen eunti.

Nam Deus e vobis alter es, alter eris.

Auguror en! vinces : votivaque carmina reddam :

Et magno nobis ore sonandus eris.

Consistes; aciemque meis hortabere verbis.

O desint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
Telaque, ab averso quæ jacet hostis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet
Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
Quatuor in niveis aureus ibis equis?
Ibunt ante duces, onerati colla catenis;
Ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
Spectabunt læti juvenes, mixtæque puellæ:
Diffundetque animos omnibus ista dies.
Atque aliqua ex illis quum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;
Omnia responde: nec tantum si qua rogabit;
Et quæ nescieris, ut bene nota refer.
Hic est Euphrates, præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærule, Tigris erit.
Hos facito Armenios: hæc est Danaeia Persis:
Urbs in Achæmeniis vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces. Et erunt, quæ nomina dicas:
Si poteris, vere: si minus, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis:
Est aliquid, præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic positi teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit Amor.
Vinaque quum bibulas sparsere Cupidinis alas,
Permanet, et capto stat gravis ille loco.

Ille quidem pennas velociter excutit udas :

Sed tamen et spargi pectus amore nocet.

Vina parant animos , faciuntque caloribus aptos

 Cura fugit multo diluiturque mero.

Tunc veniunt risus : tunc pauper cornua sumit :

 Tunc dolor et curæ , rugaque frontis abit.

Tunc aperit mentes , ævo rarissima nostro ,

 Simplicitas ; artes excutiente Deo.

Illic sæpe animos juvenum rapuere puellæ :

 Et Venus in vinis , ignis in igne fuit.

Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ.

 Judicio formæ noxque merumque nocent.

Luce Deas cœloque Paris spectavit aperto ;

 Quum dixit Veneri , Vincis utramque , Venus.

Nocte latent mendæ , vitioque igaoscitur omni :

 Horaque formosam quamlibet illa facit.

Consule de gemmis , de tineta murice lana ;

 Consule de facie corporibusque diem.

Quid tibi femineos cœtus , venatibus aptos ,

 Enumerem ? numero cedit arena meo.

Quid referam Baias , prætextaque litora velis ,

 Et , quæ de calido sulfure fumat , aquam ?

Hinc aliquis vulnus referens in pectore , dixit :

 Non hæc , ut fama est , unda salubris erat.

Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ ,

 Partaque per gladios regna nocente manu.

Illa quod est virgo , quod tela Cupidinis odit ,